

Levels of Personality Traits to Predict Creative Thinking and Decision-Making Styles

Makbule KALI Soyer, Marmara University, ORCID ID: 0000-0002-9031-5721

Muhammet Şerif Keskinöğlü, Turkish Ministry of National Education, ORCID ID: 0000-0003-1840-2406

Yakup İme, Turkish Ministry of National Education, ORCID ID: 0000-0001-6818-8044

Abstract

The main purpose of this research is to determine the personality traits of university students predicted by decision-making styles and creative thinking skills at a meaningful level. Whether decision-making styles, personality traits and creative thinking skills show a significant difference according to gender is also the sub-objective of the study. 419 university students attending in different universities in Istanbul participated in the research. Personal information form, Rational and Intuitive Decision Making Scale, Marmara Creative Thinking Disposition Scale and Adjectives Based Personality Test were used as data collection tools. In the analysis of the data, independent t test, Pearson Moment correlation coefficients and multiple linear regression analysis were used. According to result female students think more intuitively than male students and rational thinking style does not differ according to gender. It has been found that men are more courageous and curious in terms of creative thinking. In terms of personality traits female students showed more personality traits of emotional instability, extraversion, openness to experience, and compliance than male students. It was concluded that openness to experience, from personality traits, is a significant predictor of rational and intuitive decision styles. Lastly it was found that personality traits of extraversion, openness to experience, and emotional instability are significant predictors of creative thinking.

Keywords: Personality traits, rational decision making, intuitive decision making, creative thinking

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 22, No 2, 2021
pp. 1828-1863
DOI:10.17679/inuefd.938650

Article type:
Research article

Received :21.05.2021
Accepted : 01.09.2021

Suggested Citation

Kalı Soyer, M., Keskinöğlü, M.Ş., & İme, Y. (2021). Levels of personality traits to predict creative thinking and decision-making styles . *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 22(2), 1828-1863. DOI: 10.17679/inuefd.938650

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Contemporary education aims to make individuals that constitute the society develop their creative thinking and questioning skills, be able to criticize, love research, have the ability to make decisions, and implement those decisions with courage (Kaya, 2010). It is known that having creative decision-making skills is very important for individuals in solving everyday problems. Given the fact that personality is a dynamic process and that decision making and creative thinking are cognitive traits that can be developed (Guilford, 1967), it would be beneficial to reveal the relationship between personality traits and decision making and creative thinking styles in order to develop those traits and enrich them. It is thought that individuals' personalities are also important in effective problem solving using the stages of decision making and problem-solving related to events (Serin et al., 2010). It is indicated that in particular; independent, creative, socially competent, and self-confident individuals who reflect their creative personality traits and who can tolerate uncertainties use more effective problem-solving skills (Dow and Mayer, 2004). Individuals who have acquired the ability to solve problems can overcome all kinds of problems (Aslan and Sağır, 2012). With these skills acquired, not only people will be able to make creative decisions towards achieving their goals, but also society will be happier with the generation of creative and productive people.

The fundamental question of this research is "Is there a relationship between personality traits and decision-making style and creative thinking?" It can be said that the dominant personality trait of the individual is effective in the decision-making process, and in this way, each person adopts a different decision-making style. Indeed, according to studies, it was found that decision-making has a significant relationship with personality traits (Ercan and Altunay, 2015; Güvendi et al., 2018), self-esteem affects decision-making styles (Avşaroğlu and Üre, 2007; Taşgit, 2012), and individuals with neurotic personality trait makes risky decisions (Louriola and Levin, 2001). Similarly, the relationship between personality traits and creativity

and creative thinking has been discussed in many studies. In the study on the relationship between the creative personality profile called Martinsen (2011) and five-factor personality; it was found out that there are significant relationships between productivity and creativity's aspect of openness to experience, between characteristics like passion and determination and extroversion, between emotional instability and neuroticism, between motivation and honesty, and between compromising and compatibility. Furthermore, it was decided that there is no relationship between originality and any kind of personality dimension and that the flexibility in the creative personality profile is a non-representative dimension within the five-factor personality structure.

Purpose

This research aims to reveal the relationship between personality traits and decision-making style, and creative thinking. For this purpose, the question of "Do personality traits, decision-making styles, and creative ways of thinking differ significantly depending on gender in this research?" constitutes the sub-purpose of the research.

Method

This research has been designed as a study using a correlational survey model, which examines the relationship between personality traits and decision-making style and creative thinking. The data obtained from variables using measurement tools in the correlational survey model have been analyzed with some statistical methods, and the possible relationship between the variables was expressed numerically (Creswell et al., 2014). The dependent variables of this research are decision-making styles and creative thinking, and the predictor variable is personality traits. In determining the working group of the study, the convenience sampling method was preferred from non-probability sampling methods. The study group consists of undergraduate students who attend three different universities in Istanbul and who volunteered to participate in the study. Of the 419 college students who make up the sample group, 197 (47.0%) are women, 222 (53.0%) are men, and the average age is $21.21 \pm 3,995$

years old. In the study, along with "Personal Information Form" created by researchers, materials such as "Rational and Intuitive Decision-Making Scale", "Marmara Creative Thinking Tendencies Scale", and "Adjective-Based Personality Test" have been used. For the analysis of the data, the *t*-test, Pearson product-moment correlation coefficient, and multiple linear regression analysis have been performed. The margin of error in the analysis is taken as .05.

Findings

According to the results obtained, in regard to gender, female university students were more intuitive in terms of decision-making styles; while rational thinking did not differ significantly between female and male students. What is more, it has been found out that male students are more courageous and curious in terms of creative thinking; and female students show more emotional instability, extroversion, openness to experience, and compliance than male students in terms of personality traits. It has been concluded that women show personality traits such as emotional instability, extroversion, openness to experience, and compliance more than men. It has been decided looking at personality traits that openness to experience is a meaningful predictor of rational and intuitive decision-making styles. Furthermore, we reached the conclusion that extroversion and openness to experience, and emotional instability are meaningful predictors of creative thinking.

Discussion & Conclusion

Looking at the results obtained, it has been found out that in regard to gender, female college students are more intuitive in terms of decision-making styles; while rational thinking does not differ significantly between female and male students. It has been concluded that male students are more courageous and curious in terms of creative thinking; and female students show more emotional instability, extroversion, openness to experience, and compliance than male students in terms of personality traits. Looking at the results of other studies in which decision-making styles by gender were investigated in the literature, it seems that some research findings support this result, while some studies do not. Friedman and

Mann (1993), Tuinstra and others, (2000), Torun (2007), Kaşık (2009), Can (2009), Tatlılıoğlu (2010), Tatlılıoğlu (2014), Ertural (2019) decided that female students use panic decision-making more than male students; and these results are parallel with the results of this study because intuitive decision-making is an emotion-based decision-making style.

It has been found out that creative thinking does not differ according to gender generally in analysis conducted to measure creative thinking according to gender; however, men have higher levels of courage while women have higher levels of curiosity which are considered the most important indicator of creative thinking. Similar to the research findings, it is stated that creative thinking in adolescents does not differ in girls and boys (Giampietro and Cavallera, 2007; Mutad and Grande, 2007).

It has been concluded that female students show more emotional instability, extroversion, openness to experience, and compliance than male students in terms of personality traits. In Yılmaz's (2019) study, in which similar results were obtained with this finding, it has been concluded from the lower dimensions of the five-factor personality scale that female students have significantly more personality traits of self-control/responsibility, emotional instability, and openness to development than male students. Again, similarly, an intercultural study by Schmitt, Realo, Voracek, and Allik (2008) found that women in many countries exhibit higher levels of emotional instability, self-control/responsibility, compliance/compatibility than men.

While no relationship could be found between emotional instability and rational decision-making in terms of personality traits, one can say that there is a positive significant relationship between extroversion, openness to experience, compliance, responsibility, and rational decision-making. On the other hand, it has been concluded that openness to experience has an impact on rational decision-making. It has been clear that there is a negative significant relationship between openness to experience from the sub-dimensions of

personality and intuitive decision-making. Moreover, it has been decided that openness to experience is a predictor of intuitive decision-making. According to these findings, as the level of openness to experience increases, the level of intuitive decision-making decreases. No significant relationship has been observed between emotional instability, extroversion, compliance, and responsibility, and intuitive decision-making. When the body of literature is analyzed (Tatlilioğlu, 2014; 2014; Karabağ, 2019), it can be seen that several studies have looked into the personality traits of employees operating in various areas of business (Davies and others, 2010; Riaz and others, 2012; Kocjan and Avsec, 2017; Durmuş, 2018) and the decisions they made regarding their work.

Having examined the relationship between personality traits and creative thinking, it has been concluded that there is no significant relationship between personal traits such as emotional instability, compliance, and responsibility, and creative thinking. Again, it has been concluded that personality traits such as openness to experience and extroversion are positive predictors, and emotional instability is a negative predictor of creative thinking. Many studies have been conducted in the field examining the relationship between personality traits and creative thinking, and it has been decided that there is a relationship between personality traits and creative thinking. Openness to experience directly defines the creative personality (Martinsen, 2011), as such, the creative thinking skills of creative individuals have also improved. Again, in another study, similar findings have been found that openness to change partially mediates creative thinking (Çankaya et al., 2012).

Research has shown that there is a developmental trend between creative personality and creative thinking (Kyung-Hwa, 2005). In this respect, the inclusion of lessons that will encourage and develop creative thinking in educational programs starting from pre-school, and the use of teaching methods that will enhance creative thinking in other lessons in the curriculum will contribute to both creative thinking and the development of creative

personality traits. Similarly, decision-making is considered as problem-solving; therefore, supporting students' decisions will contribute to students' making the right choice.

Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stilleri ve Yaratıcı Düşünmeyi Yordama Düzeyleri

Makbule KALI Soyer, Marmara Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-9031-5721

Muhammet Şerif Keskinöğlü, Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID ID: 0000-0003-1840-2406

Yakup İme, Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID ID: 0000-0001-6818-8044

Öz

Bu araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin; karar verme stilleri ve yaratıcı düşünme becerileri tarafından anlamlı düzeyde yordanıp yordanmadığının incelenmesidir. Karar verme stilleri, kişilik özellikleri ve yaratıcı düşünme becerilerinin de cinsiyete göre anlamlı fark gösterip göstermediği de araştırmanın alt amacıdır. Araştırmaya İstanbul'da farklı üniversitelerinde eğitim-öğretim gören 419 üniversite öğrencisi katılmıştır. Veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu, Akılcı ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçeği, Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde t testi, Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayıları ve çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda: cinsiyete göre kız öğrencilerin daha fazla sezgisel düşündükleri, akılcı düşünme biçiminin kız ve erkek öğrencilere göre farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Yaratıcı düşünme açısından erkeklerin daha fazla cesaretli ve meraklı oldukları saptanmıştır. Kişilik özellikleri açısından kadınların duygusal dengesizlik, dışa dönüklük, deneyime açıklık ve yumuşak başlılık kişilik özelliklerini erkeklerden daha fazla gösterdikleri sonucu elde edilmiştir. Kişilik özelliklerinden deneyime açıklığın akılcı ve sezgisel karar stillerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca; kişilik özelliklerinden dışadönüklük, deneyime açıklık ve duygusal dengesizliğin yaratıcı düşünmenin anlamlı birer yordayıcısı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kişilik özellikleri, akılcı karar verme, sezgisel karar verme, yaratıcı düşünme

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 22, Sayı 2, 2021
ss. 1828-1863
DOI:10.17679/inuefd.938650

Makale türü:
Araştırma makalesi

Gönderim Tarihi: 21.05.2021
Kabul Tarihi: 01.09.2021

Önerilen Atıf

Kalı Soyer, M., Keskinöğlü, M.Ş. & İme, Y. (2021). kişilik özelliklerinin karar verme stilleri ve yaratıcı düşünmeyi yordama düzeyleri. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1828-1863. DOI: 10.17679/inuefd.938650

GİRİŞ

Kişilik bireyin dünyayı algılaması, düşünce yapısı, hissetme biçimi ve tepkisel alışkanlıklarının bileşimidir (Magnavita, 2016). Daha geniş bir tanımda ise “kişilik” “bireyin iç ve dış dünya ile etkileşimi sonucu meydana gelen, başkalarından ayrılan yönü ve uyum sağlama şekli olarak ifade edilmektedir (Cüceloğlu, 2005). Sürekli olarak iç ve dış etkilere maruz kalan kişiliğin, bireyin kalıtsal, biyolojik, psikolojik yönünü yansıtan ve kişinin tüm isteklerini, tutumlarını ve davranışlarını kapsadığı ifade edilmektedir (Funder, 2001). İnsan ve insana dair birçok konunun ele alınmasında kişilik önemli bir etken olarak görüldüğünden araştırmacıların ilgi konusu olmuş ve kişiliği ölçmek üzere birçok psikometrik araç geliştirilmiştir. Kişiliğe yönelik en son benimsenen yaklaşım kişiliğin tek bir parça değil, özellikler (traits) bütünü olduğu yönündedir (Cüceloğlu, 2005). Son yıllarda kişiliğin belirlenmesinde en yaygın olarak özellikler kuramından temel alan dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk, duygusal denge ve deneyime açıklık gibi temel özellikler, ilgili boyutu yansıtan sıfatlarla belirlenecek şekilde çalışmalara konu olmuştur (Doğan, 2013; Ivancevich ve Matteson, 2002). Kişilik özelliklerini tanımlayan birbirine zıt sıfat çiftlerinden yararlanılarak 5 faktör kişilik özelliklerinin belirlendiği çalışmalar yapılmıştır (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009).

Yaşamın hemen her aşamasında insanların karar verme durumu söz konusudur. Öyle ki, karar verme yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğundan çoğu zaman insanlar bu eylemin bir karar verme olduğunu bile fark edilmeyebilirler (Tekin, 2009). Karar verme sürecine ilişkin değişik yaklaşımlar olmakla (Hoy ve Tarter, 2004; Kiral, 2015; Lewis, Goodman ve Fandt, 2004) beraber, tüm yaklaşımlar açısından karar verme, en genel anlamıyla; kişinin hedefine ulaşması yolunda muhtemel olasılıklardan birini seçme işlemidir (Koçel, 2010; Miller ve Byrnes, 2001; Sağır, 2006). Karar verme ikili süreç biliş kuramı temelinde, iki farklı bilgi işleme türüne dayanır. Birincisi, otomatik ve hızlı işleyen, çalışan hafızayı kullanmayı gerektirmeyen sezgisel işlem sürecidir. İkincisi ise, nispeten daha yavaş, çaba gerektiren, analitik, kural tabanlı ve çalışma

belleği gerektiren analitik ve akılcı işlem sürecidir. Her ne şekilde olursa olsun karar vermenin karmaşık süreçler içerdiği açıktır (Pekdoğan, 2015).

Bireyler zaman zaman farklı karar verme stilleri kullanıyor olsalar da genel olarak baskın bir karar verme stiline sahiptirler. Dolayısıyla kişilerin karar verirken baskın olarak işlettikleri bilişsel süreçler, yani bilgiyi nasıl kullandıkları onların karar verme stillerini belirlemede önemli araçlardır ve onların bilgiyi işleme biçimlerine göre karar verme stilleri kavramsallaştırılmaktadır (Rowe ve Davis, 1996). Bu çalışmada Hamilton ve diğerlerinin (2016) karar vermeyi, akılcı karar verme stili (karar verirken kapsamlı bir araştırma, tüm seçeneklerin ve muhtemel alternatiflerin sistematik olarak değerlendirilmesi sonucu karar verme) ve sezgisel karar verme stili (karar verirken öncelikle önseziyle ve duygulara dayanan karar verme) olmak üzere ele aldıkları şekilde incelenmiştir.

Yaratıcılık, yeni davranış öğrenme çerçevesinde işleyen bilişsel süreçler açısından ele alındığında “yaratıcı düşünme”den söz edilmektedir (Kalı-Soyer vd., 2018). Resnick (1987) yaratıcı düşünmeyi üst düzey düşünme biçimlerinden biri olarak ele almaktadır. Guilford (1967) yaratıcı düşüncenin akıcılık (fikir sayısı), orijinallik (olağandışı ve alışılmadık yanıtların sayısı), esneklik (fikirlerde kastedilen farklı kategorilerin sayısı) ve detaylandırma (fikre ilişkin ayrıntılar) olmak üzere dört bileşenin olduğunu ifade etmektedirler. Yaratıcı düşüncelerin, ürünlerin veya performansların bilişsel temellerinin olduğu ve aynı zamanda yaratıcı bireylerin de bilişsel bazı yeteneklerinin olduğu düşüncesinden yola çıkan Bilişsel Yaratıcılık Kuramı, yaratıcı düşüncenin temeli olan bilişsel mekanizmaların rolüne dikkat çekerek süreci ve bu tür mekanizmalarda bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak bireyi vurgulamaktadır (Kozbelt, Beghetto ve Runco, 2010). Bilişsel Yaratıcılık Kuramı, bilişsel psikoloji ve bilişsel bilimin ana disiplinlerinden beslenerek bilişsel bileşenlere (temel bilişsel süreçlerin, eldeki bir göreve uygun, yeni ve orijinal fikirler üretmek için depolanmış bilgiyi nasıl işlediğini açıklamak) odaklanır (Finke, Ward, Smith, 1996; Ward ve Kolomyts, 2010). Bilişsel yaratıcılık kuramı,

yaratıcı fikirlerin kaynağının; kavramsal birleştirme (mevcut bilgi yapılarının bir araya getirip yeniden organize edilmesi), analogik akıl yürütme (yapılandırılmış bilginin iyi bilinen bir alandan yeni veya daha az bilinen bir alana yansıtılması ve uygulanması) ve problemin formüle edilmesi olduğu üzerinde durmaktadır (Ward ve Kolomyts, 2010). Alan yazın incelendiğinde yaratıcılığın çeşitli bilişsel işlev ve süreçlerle olan ilişkisine yönelik çeşitli çalışmalar yapıldığı gözlenmektedir. Yaratıcılığın yetkinlik inançları ile iletişim becerileri ilişkisi (Arslan, 2019), öğrenme stilleri ile yaratıcılık ilişkisi (Çay, 2019), yaratıcı problem çözme etkinliklerinin bilimsel süreç becerilerine ve başarıya etkisi (Önal, 2013) ve bilimsel düşünme becerileri ile yaratıcılık ilişkisine (Gündoğdu, 2001) yönelik araştırma bulguları mevcuttur.

Bu araştırmanın problem cümlesi “Kişilik özellikleri ile karar verme stili ve yaratıcı düşünme biçimi arasında bir ilişki var mıdır?” şeklinde kurulmuştur. Bireyin baskın kişilik özelliğinin karar verme sürecinde etkili olduğu ve bu şekilde her bir kişinin farklı karar verme stilini benimsediği söylenebilir. Nitekim yapılan çalışmalarda karar vermenin kişilik özellikleri ile ilişkili olduğu (Ercan ve Altunay, 2015; Güvendi, Güçlü, Işım, 2018), benlik saygısının karar vermede özsaygı, karar verme stilleri üzerinde etkili olduğu (Avşaroğlu ve Üre, 2007; Taşgıt, 2012), nörotik kişilik özelliğine sahip kişilerin riskli kararlar aldıkları (Lauriola ve Levin, 2001) yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Benzer bir şekilde kişilik özellikleri ile yaratıcılık ve yaratıcı düşünme biçimi arasındaki ilişki birçok çalışmada ele alınmıştır. Martinsen (2011) yaratıcı kişilik profili ile ve beş faktör kişilik arasındaki ilişkiye yönelik yaptığı çalışmada üretkenlik ve hayal gücünün deneyime açıklık boyutuyla, tutku ve azim özelliğinin dışadönüklük ile, duygusal istikrarsızlığın nevrozizm ile, motivasyonun dürüstlük ile ve uzlaşabilmenin uyumluluk ile yüksek ilişkili olduğu, orijinallik ile hiçbir kişilik boyutu arasında ilişki olmadığı ve yaratıcı kişilik profilindeki esnekliğin ise beş faktör kişilik yapısı içinde temsili olmayan boyut olduğu sonucuna varılmıştır.

Çağdaş eğitim anlayışı, toplumu oluşturan bireylerin yaratıcı düşünme ve sorgulama becerisi gelişmiş, eleştiri yapabilen, araştırmayı seven, karar verebilme becerilerine sahip olan, aldığı kararları cesaretle uygulayan bireyler olmasını hedeflemektedir (Kaya, 2010). Yaratıcı karar verme becerisine sahip olmanın günlük problemlerin çözümünde bireyler için çok önemli olduğu bilinmektedir. Kişiliğin dinamik bir süreç olduğu, karar verme ve yaratıcı düşüncenin geliştirilebilir (Guilford, 1967) bilişsel özellikler olduğu göz önüne alındığında kişilik özellikleri ile karar verme biçimi ve yaratıcı düşünme biçiminin arasındaki ilişkiyi ortaya koymak, bu özelliklerin geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi açısından bir yarar sağlayacaktır. Olaylara ilişkin karar verme ve problem çözme aşmalarını kullanarak etkili problem çözüme bireylerin kişiliklerinin de önemli olduğu düşünülmektedir (Serin, Serin ve Saygılı, 2010). Özellikle, yaratıcı kişilik özelliklerini yansıtan bağımsız, yaratıcı düşünebilen, sosyal açıdan yeterli, özgüveni yüksek ve belirsizlikleri tolere edebilen bireylerin daha etkili problem çözme becerisi kullandıkları belirtilmektedir (Dow ve Mayer, 2004). Problem çözme becerisi kazanmış bireyler her türlü problemlerin üstesinden gelebilmektedirler (Aslan ve Sağır, 2012). Bu becerilerin kazanılmış olmasıyla hem kişiler amaçlarına ulaşma yolunda yaratıcı kararlar alabilecek hem toplum yaratıcı ve üretken kişilerin üretimi ile daha mutlu olacaktır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı kişilik özellikleri ile karar verme stili ve yaratıcı düşünme biçimi arasındaki ilişkiyi açığa çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmak istenmiştir. Üniversite öğrencilerinin;

1. Kişilik özellikleri, karar verme stilleri ve yaratıcı düşünme biçimleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Kişilik özellikleri, karar verme stilleri ve yaratıcı düşünme biçimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Katılımcıların kişilik özellikleri, karar verme stilleri ve yaratıcı düşünme biçimlerini anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, kişilik özellikleri ile karar verme stili ve yaratıcı düşünme biçimi arasındaki ilişkinin incelendiği ilişkiisel tarama modelinde bir çalışma olarak tasarlanmıştır. İlişkiisel tarama modelinde değişkenlerden ölçme araçları kullanılarak elde edilen veriler bazı istatistiksel yöntemlerle analiz edilerek, değişkenler arasındaki olası ilişki sayısal olarak ifade edilir (Creswell ve Plano Clark, 2014). Bu araştırmanın yordanan değişkenleri karar verme stilleri ve yaratıcı düşünme, yordayıcı değişkeni ise kişilik özellikleridir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde olasılıksız örnekleme yöntemlerinden erişilebilir (convenience) örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu örnekleme yöntemine göre araştırmacı en hızlı şekilde mevcut, ulaşılabilir katılımcıları tercih eder ve sonuçlar evrene genellenmek yerine çalışmadaki grubu tanımlamaktadır. Bu yöntemde katılımcılar belirlenirken, katılımcıların çalışmaya uygunluğu ve istekliliği de göz önünde bulundurulur (Creswell, 2017).Erişilebilir örnekleme, özellikle insanı tanıma araştırmalarında kullanılan oldukça yaygın bir örnekleme tekniğidir. Pratik ve ekonomik olması açısından tercih edilmektedir (Monette vd., 2013). Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'daki üç farklı üniversiteye devam eden ve çalışmaya katılmakta gönüllü lisans öğrencilerinden oluşmuştur. Örneklem grubunu oluşturan 419 üniversite öğrencisinin 197'si (%47,0) kadın, 222'si (%53,0) erkek ve yaş ortalaması 21.21±3,995'dir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" ile beraber, "Akılcı ve Sezgisel Karar Verme Ölçeği", "Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği" ve "Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve yaş özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Akılci ve Sezgisel Karar Verme Ölçeği

Hamilton, Shih ve Mohammed (2016) tarafından kişilerin karar verme stillerini belirlemek için geliştirilmiş ve İme, Kalı-Soyer ve Keskinoglu (2020) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 5' li likert tipinde iki alt boyut ve 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki ilk beş madde "Sezgisel düşünme", devam eden diğer beş madde "Akılcı düşünme" biçimini temsil etmektedir. Ölçekten yüksek puan almak ilgili karar verme biçiminin benimsendiği anlamını taşımaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmasında yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçeğin orijinal yapısındaki alt boyutlarını oluşturan ikili yapı doğrulanmıştır ($\chi^2=74.59$, $df=29$, $p<.001$; CFI=.98; TLI=.97; SRMR=.06; RMSEA=.06). Ölçüt bağlantı geçerlik çalışması sonucunda akılcı ve sezgisel karar verme ölçeği ile karar verme stilleri ölçeği alt boyut puanları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. İç tutarlık için ölçülen Cronbach alpha katsayısı ölçeğin geneli için .80, alt boyutlar için ise Akılcı Karar Verme için .90, Sezgisel Karar Verme için .85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .86 olarak saptanmıştır (İme vd., 2020). Bu araştırma için yeniden iç tutarlılık güvenilirlik katsayısını hesaplanmış genel ölçek için .78; Akılcı Karar Verme için .90; ve Sezgisel Karar Verme için .82 olarak bulunmuştur.

Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği

Özgenel ve Çetin (2017) tarafından geliştirilen ölçek yaratıcı düşünme eğilimlerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek 5 li likert tipinde 25 madde ve 6 alt boyuttan (Öz disiplin, yenilik arama, cesaret, merak, şüphe etme, esneklik) oluşmaktadır. Ölçeğin her bir alt boyutundan alınan yüksek puan bireyin ilgili alt boyutun değerlendirdiği özelliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ölçek puanlanırken alt boyutların ve toplam puanın ortalaması alınmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Yapılan Doğrulayıcı faktör

analizinde 6 faktörlü yapı doğrulanmıştır ($\chi^2=539.125$, $sd=260$, $p<.001$; $CFI=.90$; $GFI=.90$; $AGFI=.088$; $RMSEA=.05$ $SRMR=.03$) ve $SRMR=.05$). Ölçeğin tümü için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.87 olarak hesaplanmıştır. Madde-toplam ve madde-kalan korelasyon katsayılarının anlamlı; alt-üst %27'lik grup analizler sonucu maddelerin ve faktörlerin ayırt edici olduğu saptanmıştır. Faktörler arasındaki korelasyon katsayılarının anlamlı olduğu belirlenmiştir. Test-tekerrar test uygulama sonucunda, ölçeğin tümü için korelasyon katsayısı anlamlı bulunmuştur ($r=.88$; $p<.001$). Bu araştırma için yeniden iç tutarlılık güvenirlik katsayısını hesaplanmış ve .91 olarak bulunmuştur.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT)

Bacanlı ve diğerleri (2009) tarafından Beş Faktör Kişilik Modelinin kişilik boyutlarını ölçmek üzere geliştirilmiş, 40 sıfat çiftinden oluşan ölçme aracıdır. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, zıt sıfat çiftlerinden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri iki kutupludur. Ölçek maddeleri 1(Çok uygun)'den 7 (Çok uygun)'ye kadar uzanan likert tipi bir derecelendirme kullanılarak yanıtlanmaktadır. Yapılan faktör analizi sonucunda dışadönüklük (örn. "yalnızlığı tercih eden-sosyal/topluluğu seven"), yumuşak başlılık (örn. "kindar-affedici"), sorumluluk (örn."düzenli-düzensiz"), duygusal dengesizlik (örn. "sakin-sinirli") ve deneyime açıklık (örn. "sanata ilgisiz-sanata ilgili") olmak üzere beş faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Beş faktörün ölçeğin toplam varyansının % 52,63'ünü açıkladığı görülmüştür. Ölçeğin güvenirliği için hesaplanan iç tutarlık katsayılarının .73 ile .89 aralığında test-tekerrar test güvenirliği katsayılarının .68 ile .86 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı deneyime açıklık alt ölçeği için .81, yumuşak başlılık alt ölçeği için .78, duygusal dengesizlik alt ölçeği için .83, sorumluluk alt ölçeği için .84 ve son olarak dışadönüklük alt ölçeği için .83 olarak bulunmuştur. Bu araştırma için ölçeğin geneli için yeniden iç tutarlılık güvenirlik katsayısını hesaplanmış .87 bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Veri Analizi

Öncelikle Araştırma için Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulundan araştırma uygunluk onayı alınmıştır. Araştırma verilerinin toplanması aşamasında veri toplama araçlarının ilk sayfasına araştırmanın amacı ve verilerin nasıl kullanılacağı konusunda bilgi verilerek bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında öğretim üyelerinden yardım alınmış ve ders öğretim üyelerinin veri bataryasını öğrencileri ile paylaşıp daha sonrada toplaması yoluyla veriler toplanmıştır. Elde edilen 431 veri seti öncelikle elle kontrol edilmiş 12 boş bırakılan veri seti çıkarıldıktan sonra 419 veri üzerinde analizler gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi SPSS 22.00 paket programı aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Analizlere başlamadan önce dağılımın normalliği kontrol etmek amacıyla basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Ölçeklere ait verilerin çarpıklığı tüm ölçeklerde .292 ile -.432 arasında değiştiği, basıklığı ise, .981 ile -.550 arasında değiştiği, elde edilen değerlerin -1 ile +1 arasında yer aldığından verilerin normal dağıldığı kabul edilmiş (Tabachnic ve Fidell, 2001) ve parametrik testler yapılmasına karar verilmiştir. Ayrıca çoklu doğrusallık varsayımlarının incelenmesi için varyans artış fakörleri (VIF) ve durum indeksi (CI) ve tolerans değerlerine bakılmıştır. İncelemeler sonucu VIF değerlerinin 1.00, CI değerlerinin 30'dan küçük ve tolerans değerlerinin 1.00 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca regresyon analizinin temel varsayımlarından biri olan hata terimleri arasında ilişki olmaması test edilmiştir. Hata terimleri arasındaki ilişki otokorelasyonu ifade eder. Otokorelasyonu test etmek amacıyla Durbin-Watson katsayısı kullanılmış ve yapılan bütün regresyon analizlerinde elde edilen değerlerin (2.008) referans değerleri arasında olduğu görülmüştür. Verilerin analizinde *t* testi, Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayıları ve çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analizlerde hata payı .05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde verilerin analizi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. İlk olarak kişilik özellikleri, karar verme stilleri ve yaratıcı düşünme biçimlerinin cinsiyetlerine göre

anlamli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin karar verme, yaratıcı düşünme ve kişilik özellikleri puanlarına yönelik sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Üniversite Öğrencilerin Karar Verme, Yaratıcılık Ve Kişilik Özellikleri Puanların

Cinsiyete Göre T-Testi Bulguları

Değişken	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
Akılcı Karar Verme	Kadın	197	18.36	3.157	.874	417	.382
	Erkek	222	18.08	3.344			
Sezgisel Karar Verme	Kadın	197	15.93	3.294	2.505	417	.013
	Erkek	222	15.10	3.502			
Toplam Karar Verme	Kadın	197	34.29	4.698	2.359	417	.019
	Erkek	222	33.18	4.931			
Özdisiplin	Kadın	197	17.09	2.653	-1.380	417	.168
	Erkek	222	17.45	2.669			
Yenilik Arama	Kadın	197	29.02	3.143	.568	417	.571
	Erkek	222	28.82	4.113			
Cesaret	Kadın	197	13.27	2.372	-2.432	417	.015
	Erkek	222	13.82	2.260			
Merak	Kadın	197	11.24	1.318	2.216	417	.027
	Erkek	222	10.93	1.567			
Şüphelenme	Kadın	197	7.44	1.094	.968	417	.334
	Erkek	222	7.32	1.353			
Esneklik	Kadın	197	11.12	1.346	1.102	417	.271
	Erkek	222	10.95	1.706			
Toplam Yaratıcı Düşünme	Kadın	197	89.18	9.393	-.102	417	.919
	Erkek	222	89.29	11.521			
Duygusal Dengesizlik	Kadın	197	26.54	7.281	2.245	417	.025
	Erkek	222	25.02	6.580			
Dışa Dönüklük	Kadın	197	43.40	8.959	2.267	417	.024
	Erkek	222	41.43	8.786			
Deneyime Açıklık	Kadın	197	40.85	7.178	2.179	417	.030
	Erkek	222	39.25	7.776			
Yumuşak Başlılık	Kadın	197	47.49	8.763	4.144	417	.000
	Erkek	222	43.89	8.953			
Sorumluluk	Kadın	197	34.29	7.985	1.049	417	.295
	Erkek	222	33.50	7.325			

4-Öz disiplin	.53**	.01	.36**	1											
5-Yenilik Arama	.65**	.02	.45**	.68**	1										
6-Cesaret	.29**	.10*	.27**	.45**	.53**	1									
7-Merak	.59**	.10*	.47**	.56**	.77**	.41**	1								
8-Şüphe Etme	.58**	-.07	.34**	.47**	.70**	.33**	.68**	1							
9-Esneklik	.58**	.04	.42**	.52**	.74**	.39**	.67**	.75**	1						
10-Toplam yaratıcı düşünme	.66**	.04	.48**	.80**	.93**	.67**	.82**	.76**	.08**	1					
11-Duygusal Dengesizlik	.02	.07	.06	-.15**	-.07	-.82	.02	.03	.02	-.07	1				
12-Dışa Dönüklük	.13**	-.04	.05	.11*	.18**	.19**	.11*	.12**	.14**	.18**	-.03	1			
13-Deneyime Açıklık	.20**	-.13**	.04	.13**	.22**	.16**	.16**	.07	.10*	.19**	.07	.48**	1		
14-Yumuşak Başlılık	.13**	-.03	.06	.06	.04	-.01	.10*	.04	.04	.05	-.05	.43**	.54**	1	
15-Sorumluluk	.13**	-.09	.02	.18**	.07	.01	.04	-.01	.01	.07	-.09	.43**	.47**	.48**	1

*p<.05, **p≤.05, ***p<.001, ****p≤.001

Tablo 2’de görüldüğü üzere; akılcı karar verme ile yaratıcı düşünmenin özdisiplin ($r=.534$; $p<.000$), yenilik arama ($r=.652$; $p<.000$), merak ($r=.598$; $p<.000$), şüphe etme ($r=.581$; $p<.000$), esneklik ($r=.586$; $p<.000$) ve cesaret alt boyutu puanı ($r=.298$; $p<.000$) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Akılcı karar verme ile kişilik boyutları incelendiğinde; duygusal dengesizlik ($r=.024$; $p>.000$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, dışadönüklük ($r=.131$; $p<.007$), deneyime açıklık ($r=.203$; $p<.000$), yumuşak başlılık ($r=.132$; $p<.000$) ve sorumluluk alt boyutu puanı ($r=.131$; $p<.000$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sezgisel karar verme ile yaratıcı düşünmenin özdisiplin, yenilik arama, şüphe etme ve esneklik alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; cesaret ($r=.106$; $p<.000$) ve merak ($r=.109$; $p<.000$) alt boyut puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Sezgisel karar verme ile kişilik alt boyutlarından deneyime açıklık puanları ($r=-.130$; $p<.000$) ile negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu; duygusal dengesizlik, dışadönüklük, yumuşak başlılık ve sorumluluk alt boyutları puanları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Yaratıcı düşünme ile kişilik boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde; yaratıcı düşünmenin alt boyutu öz disiplin ile kişilik alt boyutu yumuşak başlılık puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; duygusal dengesizlik alt boyutu puanı ($r=-.152$; $p<.000$) ile negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, dışadönüklük ($r=-.112$; $p<.000$), deneyime açıklık ($r=.130$; $p<.000$), ve Sorumluluk alt boyutu puanları ($r=.180$; $p<.000$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Yaratıcı düşünmenin yenilik arama alt boyutu puanı ile kişilik özellikler alt boyutları duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık ve sorumluluk arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, dışadönüklük ($r=.183$; $p<.000$) ve deneyime açıklık alt boyut puanları ($r=.226$; $p<.000$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaratıcı düşünmenin cesaret alt boyutu ile kişilik özellikler alt boyutları duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık ve sorumluluk arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, dışadönüklük ($r=.194$; $p<.000$) ve deneyime açıklık alt boyut puanları ($r=.161$; $p<.000$) arasında aynı yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yaratıcı düşünmenin merak alt boyutu puanları ile kişilik özellikler alt boyutları duygusal dengesizlik ve sorumluluk puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, dışadönüklük ($r=.119$; $p<.000$), deneyime açıklık ($r=.160$; $p<.000$) ve yumuşak başlılık alt boyutları puanları ($r=.103$; $p<.000$) arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. Yaratıcı düşünmenin şüphe etme alt boyutu ile kişilik özellikleri alt boyutu duygusal dengesizlik, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk alt boyutları puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ancak dışadönüklük alt boyutu puanı ($r=.129$; $p<.000$) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Yaratıcı düşünmenin esneklik alt boyutu puanı ile kişilik özellikler duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık ve sorumluluk alt boyutları puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, dışadönüklük ($r=.145$; $p<.000$) ve deneyime açıklık alt boyut puanları ($r=.106$; $p<.000$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin akılcı ve sezgisel karar verme alt boyut puanlarını yordayıcı gücü regresyon analizi ile inlenmiş olup, bulguları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinden Duygusal Dengesizlik, Dışa Dönüklük, Deneyime Açıklık, Yumuşak Başlılık ve Sorumluluk Alt Boyut Puanları İle Akılcı ve Sezgisel Karar Verme Puanları Arasındaki Regresyon Analizleri Sonuçları

	Değişkenler	B	SH	B	T	P
Akılcı karar verme	(sabit)	13.984	1.170		11.952	.000
	Duygusal Dengesizlik	.008	.023	.016	.329	.742
	Dışa Dönüklük	.012	.021	.032	.553	.581
	Deneyime Açıklık	.070	.027	.162	2.573	.010
	Yumuşak Başlılık	.005	.022	.015	.243	.808
	Sorumluluk	.014	.025	.034	.572	.568
			R=.209	R ² =.044	F=3.790	P=.002
Sezgisel karar verme	(Sabit)	16.484	1.240		13.290	.000
	Duygusal Dengesizlik	.042	.024	.086	1.747	.081
	Dışa Dönüklük	.010	.022	.025	.432	.666
	Deneyime Açıklık	-.075	.029	-.166	-2.614	.009
	Yumuşak Başlılık	.031	.023	.082	1.329	.184
	Sorumluluk	-.026	.027	-.059	-.986	.325
			R=.172	R ² =.030	F=2.531	P=.028

Tablo 3 incelendiğinde duygusal dengesizlik, dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, sorumluluk kişilik özelliklerinin akılcı karar verme alt boyutunu yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (R= ,209, R²= ,044, p<.05). Üniversite öğrencilerinin akılcı karar verme stilleri kişilik özelliklerindeki değişimin yaklaşık % 4'ünü açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin akılcı karar verme üzerindeki görece önem sırası; deneyime açıklık (β =.070), dışa dönüklük (β =.012), sorumluluk (β =.014), duygusal dengesizlik (β =.008), yumuşak başlılıktır

($\beta=.005$). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde akılcı karar vermede deneyime açıklık kişilik özelliğinin önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu, diğer kişilik özellikleri ile anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

Duygusal dengesizlik, dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk kişilik özelliklerinin sezgisel karar verme biçimini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır ($R= ,172$, $R^2= .030$, $p<.05$). Üniversite öğrencilerinin sezgisel karar verme stilleri kişilik özelliklerindeki değişimin % 3'ünü açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin sezgisel karar verme üzerindeki görece önem sırası; deneyime açıklık ($\beta=-.075$), duygusal dengesizlik ($\beta=.042$), yumuşak başlılık ($\beta=.031$), sorumluluk ($\beta=-.026$), dışa dönüklüktür ($\beta=.010$). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde sezgisel karar vermede deneyime açıklık kişilik özelliğinin negatif yönlü önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu, diğer kişilik özellikleri ile anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin yaratıcı düşünme puanlarını yordayıcı gücü regresyon analizi ile inlenmiş olup, bulguları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinden Duygusal Dengesizlik, Dışa Dönüklük, Deneyime Açıklık, Yumuşak Başlılık ve Sorumluluk Alt Boyut Puanları İle Yaratıcı Düşünme Puanları Arasındaki Regresyon Analizleri

Değişkenler	β	SH	B	t	P
Sabit	81,498	3,752		21,721	,000
Duygusal Dengesizlik	-,146	,074	-,096	-1,982	,048
Dışa Dönüklük	,176	,068	,149	2,599	,010
Deneyime Açıklık	,287	,087	,205	3,285	,001

Yumuşak Başlılık	-,118	,071	-,101	-1,672	,095
Sorumluluk	-,061	,081	-,044	-,747	,455
		R=,255	R ² =,065	F=5,764	P=,000

Tablo 4’de görüldüğü gibi kişilik özelliklerinin yaratıcı düşünmeye etkisinin incelendiği ve duygusal dengesizlik, dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, sorumluluk kişilik özelliklerinin yaratıcı düşünme ölçeği toplam puanlarını yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (R= .255, R²= .065, p<.01). Üniversite öğrencilerinin yaratıcı düşünceleri kişilik özelliklerindeki değişimin yaklaşık % 6’sını açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin yaratıcı düşünme üzerindeki görece önem sırası; deneyime açıklık (β =.287), dışa dönüklük (β =.176), duygusal dengesizlik (β =-.146), yumuşak başlılık (β =-.118) ve sorumluluktur (β =.061). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde deneyime açıklık ve dışa dönüklüğün pozitif yönlü, duygusal dengesizliğin negatif yönlü önemli (anlamlı) birer yordayıcı oldukları, yumuşak başlılık ve sorumluluğun ise yaratıcı düşünmede anlamlı yordayıcılar olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada temel olarak üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin, karar verme stillerini ve yaratıcı düşüncelerini ne düzeyde yordadığı incelenmiştir. Ek olarak, üniversite öğrencilerinin karar verme stilleri, yaratıcı düşünme ve kişilik özelliklerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre karar verme stilleri açısından cinsiyete göre kadın üniversite öğrencilerinin daha fazla sezgisel düşündükleri, akılcı düşünce biçiminin kadın ve erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Yaratıcı düşünme açısından erkeklerin daha fazla cesaretli, kızların ise meraklı oldukları; kişilik özellikleri açısından kadınların duygusal dengesizlik, dışa dönüklük, deneyime açıklık ve yumuşak başlılık kişilik özelliklerini erkeklerden daha fazla

gösterdikleri bulunmuştur. Kişilik özelliklerinden deneyime açıklığın akılcı ve sezgisel karar stillerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca; kişilik özelliklerinden Dışadönüklük ile Deneyime açıklık ve duygusal dengesizliğin yaratıcı düşünmenin anlamlı birer yordayıcısı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen bulgulara bakıldığında cinsiyete göre kadın öğrencilerin daha fazla sezgisel düşündükleri, akılcı düşünme biçiminin kadın ve erkek öğrencilere göre farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Literatürde cinsiyete göre karar verme stillerinin araştırıldığı diğer çalışma sonuçları incelendiğinde bazı araştırma bulgularının bu sonucu desteklediği bazı çalışmaların ise desteklemediği görülmektedir. Friedman ve Mann (1993), Tuinstra ve diğerleri, (2000), Torun (2007), Kaşık (2009), Can (2009), Tatlılıoğlu (2010), Tatlılıoğlu (2014), Ertural (2019) kız öğrencilerin panik karar verme stilini erkeklere göre daha çok kullandıklarını bulmuşlardır. Bu sonuçlar mevcut çalışma ile paralellik göstermektedir çünkü sezgisel karar verme duygu temelli karar verme biçimidir (Hamilton ve diğerleri, 2016). Yine, başka bir çalışmada karar vermede kadınların erkeklere göre daha kaçınan oldukları (Titrek, Konak, Titrek, 2013), buna benzer şekilde başka bir çalışmada ise erkek öğrencilerin özsaygı düzeylerinin, kadın öğrencilere oranla daha yüksek olduğu ve erkek öğrencilerin kararlarına daha fazla güvendikleri saptanmıştır (Candangil ve diğerleri, 2006; Güçray, 2003; Mann ve diğerleri, 1989; Ormond ve diğerleri,, 1991; Taşgit, 2012). Buna karşın, bu araştırma bulgularından farklı olarak birçok çalışmada cinsiyete göre karar verme stilleri arasında farklılaşmanın olmadığı ortaya konulmuştur (Avşaroğlu, 2007; Çetin, 2009; Ercan ve Altunay, 2015; Gül, 2019; Kelecek vd.,2015; Sarı, 2007; Taşdelen, 2002). Araştırma bulguları arasında çıkan bu farklılık örneklemin özelliğinden veya kültürel farklılıktan kaynaklanıyor olabilir.

Cinsiyete göre yaratıcı düşünmeye yönelik analizlerde genel olarak yaratıcı düşünmenin cinsiyete göre değişmediği ancak, cesaret alt boyutunda erkeklerin, yaratıcı düşünmenin en önemli göstergesi olan merak alt boyutunun kızlarda anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan birçok araştırma bulgusu ergenlikten itibaren yaratıcı

düşünmenin kız ve erkeklere göre farklılaşmadığı ifade edilmektedir (Giampietro ve Cavallera, 2007; Mutad ve Grande, 2007). Yine, Öncü (2003) tarafından yapılan çalışmada yaratıcı düşünmenin cinsiyete göre farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Ancak, aynı çalışmada esneklik boyutunda 13 yaş grubunda erkeklerin ortalamaları kızlarınkinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Ayrıca Öncü'nün (2000) ana sınıfları ile yaptığı bir başka araştırmada, kızlarda ve erkeklerde yaratıcı düşünme özelliklerinin benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgulara karşın bir başka çalışmada ise toplamda kızların erkeklerden daha yaratıcı düşündüğü bulgusu elde edilmiştir (Kyung-Hwa, 2005; Güngör, 2007). İlgili araştırma sonuçları yaratıcı düşünme açısından bu araştırma sonuçları ile paralellik gösterirken cesaretin erkeklerde, merakın kızlarda daha yüksek bulunması farklı örneklem ve yaş gruplarında farklı sonuçların alınabileceğini düşündürmektedir.

Bu araştırmada kişilik boyutu açısından kadınların duygusal dengesizlik, dışa dönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık kişilik özelliklerini erkeklerden daha fazla gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu ile benzer sonuçların elde edildiği Yılmaz'ın (2019) çalışmasında, kız öğrencilerin 5 Faktör Kişilik Ölçeği alt boyutlarından özdenetim/sorumluluk, duygusal tutarsızlık ve gelişime açıklık kişilik özelliklerine anlamlı bir şekilde erkeklerden daha fazla sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yine, benzer bir şekilde Schmitt, Realo, Voracek ve Allik'in (2008) kültürlerarası araştırmasında birçok ülkede kadınların erkeklere oranla daha yüksek düzeyde duygusal tutarsızlık, özdenetim/sorumluluk, yumuşak başlılık/geçimlilik ve dışa dönüklülük özelliği gösterdiği bulgulanmıştır. Bunun yanı sıra cinsiyete göre kişilik özelliklerini inceleyen çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiş olduğu, kişiliğin alt boyutlarına yönelik bulguların bu araştırma sonucu ile benzeşirken bazılarının da farklılaştığı söylenebilir. Kişilik boyutu olarak özdenetim/sorumluluğun bu araştırma bulguları ile benzer şekilde kız öğrencilerde daha gelişmiş olduğu (Ulusoy vd., 2018; Yılmaz, 2019) bulgusunun yanı sıra bu kişilik özelliğinin cinsiyete göre farklılaşmadığı (Aliyev, 2008; Pekiürek, 2018) yönünde araştırma bulguları da mevcuttur. Mevcut araştırma bulguları ile paralel şekilde duygusal

tutarsızlık/nevrotikliğin kızlarda daha fazla gözleendiği (Pekyürek, 2018; Ulusoy vd., 2018; Yılmaz, 2019) buna karşın duygusal tutarsızlığın cinsiyete göre farklılaşmadığı (Aliyev, 2008) sonucunu belirten araştırmalar da mevcuttur. Ayrıca, bu araştırma bulgularını destekler şekilde, gelişime açıklığın kızlarda daha yüksek (Aliyev, 2008; Pekyürek, 2018; Yılmaz, 2019) olduğu ve dışa dönüklük kişilik özelliğinin kız ve erkek öğrencilere göre farklılaşmadığına (Pekyürek) ancak Aliyev (2008)'in yaptığı çalışmada ise kız öğrencileri erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha dışadönük olduğuna yönelik araştırma bulguları mevcuttur.

Kişilik özellikleri ile akılcı karar verme arasındaki ilişkiye bakıldığında; duygusal dengesizlik ile akılcı karar verme arasında bir ilişki bulunmazken, dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumlulukla akılcı karar verme arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Benzer şekilde Tatlılıoğlu (2010) çalışmasında karar verme stilleri ile beş faktör kişilik özelliklerinden “duygusal dengesizlik/nevrotizm” puanları arasında negatif yönlü bir ilişki, dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptamıştır. Yine, kişilik özellikleri ile sezgisel karar verme arasındaki ilişkiye bakıldığında; deneyime açıklık ile sezgisel karar verme arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuş, diğer kişilik özellikleri ile sezgisel karar verme arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Yapılan regresyon analizi sonucunda kişilik özelliklerinden deneyime açıklığın akılcı ve sezgisel karar vermenin anlamlı yordayıcısı olduğu bulgulanmıştır. Bu bulgulara göre deneyime açıklık düzeyi arttıkça akılcı karar verme düzeyi artmakta, yine deneyime açıklık düzeyi arttıkça sezgisel karar verme düzeyi azalmaktadır. Kişilik özelliklerinden duygusal dengesizlik, dışadönüklük, yumuşak başlılık ve sorumluluğun akılcı ve sezgisel karar vermenin anlamlı yordayıcıları olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde eğitim görmekte olan öğrenciler (Tatlılıoğlu, 2014; 2014; Karabağ, 2019) ve çeşitli iş kollarında faaliyet gösteren çalışanların kişilik özellikleri (Davies ve diğerleri, (2010; Riaz ve diğerleri,2012; Kocjan ve Avsec,

2017; Durmuş, 2018) ile işlerine dair aldıkları karar üzerine birçok çalışma yapıldığı gözlenmektedir. Ancak, bu çalışmalarda bulgular birbirinden farklılık göstermektedir. Riaz ve diğ.(2012) yaptıkları çalışmada bu araştırma bulguları ile benzer bir şekilde deneyime açıklık kişilik özelliğinin sezgisel karar vermenin önemli yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşmışlardır, aynı çalışmada bu araştırma sonuçlarından farklı olarak dışadönüklüğün hem spontan hem sezgisel karar vermenin önemli göstergesi olduğu ve sorumluluğun akılcı karar vermenin, yumuşak başlılığın bağımlı karar vermenin önemli göstergesi olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Davies ve diğerleri, (2010) ve Durmuş (2018) tarafından yapılan çalışmada kişiliğin karar verme üzerinde etkisinin olduğu, benzer bir şekilde yöneticilerin sorunu çözmede kişilik özellikleri ile karar verme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu (Ercan ve Altunay, 2015) sonucu elde edilmiştir. Kocjan ve Avsec (2017) çalışanların dışadönüklüğünün pozitif değerler oluşturabileceğini, Pitel ve Mentel (2017) nevrozizm seviyesi yüksek olan bireylerin karar verme stilleri çerçevesinde uyumsuz davrandıkları yönünde bulgulara ulaşmışlardır. Baiocco ve diğerleri (2009) ani, sezgisel ve rasyonel (akılcı) kararlar arasında ilişkiler olduğunu, Thunholm (2009) sezgisel karar verenlerin ani karar verenler gibi hızlı karar alabilecekleri sonucuna ulaşmıştır. Hestand (2012) dışadönüklük, deneyime açıklık gibi kişilik özelliklerini barındıran girişimcilerin karar verme stillerini incelediği çalışmasında girişimcilerin en fazla rasyonel karar verme stilini en az ise çekingen karar verme stilini tercih ettiklerini bulgulamıştır. Yine, Bavol'ar ve Orosova (2015) ise rasyonel karar vericilerin aşırı güvenli kişilik özelliğine sahip oldukları bulgusunu elde etmişlerdir. Alanyazındaki araştırma sonuçları ile benzer şekilde Üngüren (2011) kişilik özellikleri ile karar verme stilleri arasında güçlü ilişkilerin olduğunu önemle vurgulamaktadır. Bu bulgulara karşın kişilik özellikleri ile karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı yönünde bulguya ulaşan araştırmalar da mevcuttur (Karabağ, 2019). Tüm araştırma bulguları göz önüne alındığında konunun derinlemesine çalışılması ve bu farklılığı doğuran faktörlerin açığa çıkarılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Kişilik özellikleri ile yaratıcı düşünme arasındaki ilişki incelendiğinde; kişiliğin alt boyutları ile yaratıcı düşünmenin alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Kişilik özellikleri ile yaratıcı düşünmenin toplam puanı arasındaki ilişkiye bakıldığında ise dışadönüklük ile deneyime açıklık ile yaratıcı düşünme arasında anlamlı bir ilişki, duygusal dengesizlik, yumuşak başlılık ve sorumluluk özellikleri ile yaratıcı düşünme toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Kişilik özelliklerinin yaratıcı düşünmeyi yordama gücünü belirlemeye yönelik yapılan regresyon analizi sonucunda kişilik özelliklerinden deneyime açıklık ve dışa dönüklüğün pozitif yönlü, duygusal dengesizliğin ise negatif yönlü yaratıcı düşünmenin anlamlı birer yordayıcısı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında kişilik özellikleri ile yaratıcı düşünme arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok çalışma yapılmış ve kişilik özellikleriyle yaratıcı düşünme arasında ilişki bulunmuştur. Deneyime açıklık doğrudan yaratıcı kişiliği tanımlamaktadır, deneyime açık yaratıcı kişilerin yaratıcı düşünme becerileri de gelişmiştir (Martinsen, 2011). Yine, bir başka çalışmada, değişime açıklığın yaratıcı düşünmeye kısmi aracılık ettiği yönünde bir sonuç elde edilmiştir (Çankaya vd., 2012). Benzer bir şekilde, yapılan bir başka çalışmada yaratıcı kişiliğin (merak, bağımsızlık, risk alma ve sorumluluk) yaratıcı düşünmenin hayal ve akıcı düşünme ile bir ilişkisi olduğu ve genel olarak bakıldığında yaratıcı kişiliğin yaratıcı düşünme üzerinde kısmi bir etkisinin olduğu sonucu elde edilmiştir (Kyung-Hwa, 2005). Merak ve risk alma dışadönüklük ve deneyime açıklık ile paralellik gösterdiğinden bu yönüyle bu araştırma bulguları bizim bulgularımızı destekler niteliktedir. Yine, kişiliği sabahçılar ve geceler şeklinde iki gruba ayırarak inceleyen bir çalışmada gececi tip kişiliğe sahip kişilerin daha yaratıcı düşündükleri (Giampietro & Cavallera, 2007) ancak, bir başka çalışmada ise gececi tip kişiliğe sahip kişilerin yaratıcı düşünme puanlarının diğerlerine göre daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Cavallera vd., 2011).

Bu araştırma bazı sınırlıklar içermektedir: Alanyazında kişiliği farklı boyutlarda inceleyen ölçme araçları mevcuttur, bu çalışmada kişilik boyutları sıfatlara dayalı kişilik testi ile elde edilen bilgilerle sınırlıdır. Aynı şekilde karar verme stilleri de farklı boyutlarda

incelenmektedir, bu araştırmada karar verme sadece akılcı ve sezgisel karar verme olmak üzere iki stilde incelenmiştir. Yine, araştırmanın verileri pandemi sürecinin kısıtlamaları altında toplanmış olması da bir başka sınırlılık olarak düşünülebilir.

Araştırmada ulaşılan bulgular göz önüne alındığında uygulamacılara ve gelecekte yapılacak araştırmalar için araştırmacılara bazı öneriler verilebilir. Yapılan çalışmalarda yaratıcı kişilik ile yaratıcı düşünme arasında gelişimsel bir trend olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir (Kyung-Hwa, 2005). Bu açıdan okul öncesinden başlayarak eğitim programlarında yaratıcı düşünmeyi teşvik edecek ve geliştirecek derslerin yer alması, yine eğitim programlarındaki diğer derslerin işlenişinde öğretim metodu olarak yaratıcı düşünmeyi geliştirici tekniklerin kullanılması hem yaratıcı kişilik özelliğinin hem yaratıcı düşünmenin gelişimine katkı sağlayacaktır. Aynı şekilde karar vermeye bir sorun çözüme olarak bakıldığından, öğrencilerin kararlarının desteklenmesi öğrencilerin doğru seçim yapmalarına ve karar verme becerilerinin gelişimine katkı sağlayacaktır.

İçinde bulunulan kültür, organizasyon, aile gibi genel ya da eğitim ortamı ve insan ilişkileri vb kişinin çevresini oluşturmaktadır. Kişinin çevresi yaratıcı düşünme, karar verme ve yaratıcı kişiliğin gelişimi üzerinde bir etkiye sahiptir (Kozbelt vd., 2010). Dolayısıyla, çocukluktan itibaren çocukların, ergenlerin yaratıcı düşüncelerinin desteklenmesi için okul psikolojik danışma ve rehberlik servislerinde yaratıcı düşünmenin ve karar vermenin önemi konusunda ana baba eğitim programlarının düzenlenip uygulanması çocuğun okulun yanı sıra evde de bu açıdan desteklenmesine ve olumlu kişilik özelliklerinin yanı sıra yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Yapılan bir çalışmada yaratıcı düşünmenin yaşa göre değiştiği bulgulanmıştır (Giampietro ve Cavallera, 2007; Mutad ve Grande, 2007). Bu açıdan gelecekte kişilik özellikleri ile yaratıcı düşünme ve karar verme arasındaki ilişkiyi inceleyecek çalışmalarda yaş

değişkeninin de ele alınması değişimin seyri ve yaş dönemlerinin önemi açısından bize bilgi verecektir.

Kişiliği çok boyutlu değerlendiren araştırmaların yanı sıra farklı olarak gececi ve sabahçılar olmak üzere iki temel özelliğine göre ele alıp bu iki özellik açısından yaratıcı düşünmeyi ve karar verme biçimlerini inceleyecek çalışmalar yapılabilir.

Kişilik, yaratıcılık ve yaratıcı düşünmenin kültürden etkilenmesi çok doğal bir sonuçtur. Yaratıcı düşünme ve yaratıcılığı bireyin sosyal sistemi ve kültürün etkileşimi sonucu ortaya çıkan, okul desteği ve her türlü sosyal iletişim aracıyla geliştiğini gösteren çalışmalar mevcuttur (Csikszentmihalyi ve Getzels, 2014; Dilek, 2013). Dolayısıyla ileride bu iki değişkenin bir arada ele alındığı araştırmalar da planlanabilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için T.C. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan (26.02.2021-2021-2-53) etik izin alınmıştır.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Aliyev, P. (2008). *Beş faktör kişilik özellikleri ve cinsiyet rollerinin üniversite alan seçimi ile ilişkisinin incelenmesi*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Arslan, K. (2019) *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Karakter Eğitimi Yetkinlik İnançları İle Yaratıcılık Düzeyleri Ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, O. ve Sağır, Ş.U. (2012). Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının problem çözme becerileri. *Türk Fen Eğitim Dergisi*, 9(2), 83-84.
- Avşaroğlu, S. (2007). *Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Avşaroğlu, S. ve Üre, Ö. (2007). Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 85-100.
- Bacanlı H., İlhan T. ve Aslan S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT).*Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 261-279.
- Baiocco, R., Laghi, F. ve D'Alessio, M. (2009). Decision-making style among adolescents. relationship with sensation seeking and locus of control. *Journal of Adolescence*, 32, 963-976.
- Bavol'ar, J. ve Orosova, O. (2015). Decision-making styles and their associations with decision-making competencies and mental health. *Judgment and Decision Making*, 10 (1), 115-122.
- Bilgin, M. (2017). Ergenlerin beş faktör kişilik özelliği ile bilişsel esneklik ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(62), 945-954
- Can, Ö. (2009). *Üniversite öğrencilerinin akılcı olmayan inançları ve karar verme stillerinin incelenmesi*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Candangil Ö., Seçil, A. ve Aykut C. (2006). Denetim odakları farklı lise öğrencilerinin bazı kişisel özelliklerine göre karar vermede öz-saygı ve stres düzeyleri. *Sosyal Bilimler Dergisi* 2(3), 71-88.
- Cavallera, G.M., Boarı, G., Labbrozzi, D. ve Bello, E.D. (2011). Morningness-eveningness personality and creative thinking among young people who play recreational sport..*Social Behavior and Personality: An International Journal*,39(4), 503-518.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2014). *Karma yöntem araştırmaları: Tasarımı ve yürütülmesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları: nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. Ankara:Edam.
- Csikszentmihalyi, M., & Getzels, J. W. (2014). The personality of young artists: An empirical and theoretical exploration. In M. Csikszentmihalyi (Ed), *The systems model of creativity the collected works of Mihaly Csikszentmihalyi* (pp. 11-26). Claremont/USA: Springer.
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve davranışı* (14. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çankaya, İ., Yeşilyurt, E., Yörük, S. ve Şanlı, Ö.(2012).Öğretmen adaylarında yaratıcı düşünmenin yordayıcısı olarak değişime açıklık ve hayal gücü.*Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 46-62.

- Çay, R. (2019) *Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının öğrenme stilleri ile yaratıcılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı, Trabzon.
- Çetin, M. Ç. (2009). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin karar verme stilleri sosyal beceri düzeyleri ve stresle başa çıkma biçimlerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Davies, G.J., Kendall, G., Soane, E., Li, J., Charnley, F. ve Pollard, S.J.T. (2010). Regulators as 'agents': power and personality in risk regulation and a role for agent-based simulation. *Journal of Risk Research*, 12 (8), 961-982.
- Dilek, A.N. (2013).*Sosyo-kültürel özelliklerin yaratıcı düşünmeye etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Dow, G. T. ve Mayer, R. E. (2004). Teaching students to solve insight problems: evidence for domain specificity in creativity training. *Creativity Research Journal*, 16(4), 389-402.
- Durmuş İ. (2018) Çalışanların işlerine yönelik tutumları ile kişilik özelliklerinin karar verme stilleri üzerindeki etkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 43, 321-345.
- Ercan, G. ve Altunay, E. (2015). *İlkokul ve ortaokul yöneticilerinin kişilik özellikleri ile karar verme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (İzmir ili örneği)*. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 120-143.
- Ertural, H. (2019). *Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygısının ve karar verme stillerinin üst bilişe ve öğrenilmiş güçlülüğe göre incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Finke, R. A., Ward, B. T. ve Smith, S. M. (1996). *Creative Cognition: Theory, Research, and Applications*. Bradford: The MIT Press.
- Friedman, A.I. ve Mann, L. (1993). Coping patterns in adolescent decision making: An Israeli-Australian comparison. *Journal of Adolescence*. 6, 187-199.
- Funder, D. C. (2001). Personality. *Annual Review of Psychology*, 197-221.
- Gander, M.J. ve Gardiner, H.W. (2004). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Giampietro, M. Ve Cavallera, G.M. (2007). Morning and evening types and creative thinking. *Personality and Individual Differences*, 42(3), 453-463.
- Guilford, J. P. (1967). Creativity: Yesterday, today and tomorrow. *The Journal of Creative Behavior*, 1(1): 3-14.
- Güçray, S. S. (2003). The analysis of decision making behaviors and perceived problem solving skills in adolescents. *Turkish Online Journal Of Educational Technology-Tojet*, 2(2), 29-37.
- Gül, Ö. (2019). *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri, empatik eğilimleri ve karar verme düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Çorum.
- Gündoğdu, M. (2001). *Üniversite öğrencilerinin bilimsel düşünme becerilerinin yordanması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Güngör, İ. (2007). *Anadolu lisesi öğrencilerinin yaratıcı düşünme düzeylerinin kişisel uyum, sosyal uyum, genel yetenek ve akademik başarı ile ilişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Güvendi, B., Güçlü, M. ve Işım, A.T. (2018). Korumalı futbol (Amerikan futbol) sporcularının kişilik özellikleri ve psikolojik performans stratejileri ile karar verme stilleri arasındaki ilişki. *İÜ Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 83-99.
- Hamilton, K., Shih, S. ve Mohammed, S. (2016) The development and validation of the rational and intuitive decision styles scale *Journal of Personality Assessment* 98 (5), 1-13 .
- Hestand, Y. (2012). *Entrepreneurial decision making styles and learning strategies preferences*. Doctor of Education: Submitted to the Faculty of the Graduate College of the Oklahoma State University.
- Hoy, W. K. ve Tarter, C. J. (2004). Administrators solving the problem of practice.theoretical issues with practical implications *Journal Of Consumer Psychology*, 11(2), 75–85.
- Ivancevich, J. M. ve Matteson, M. T. (2002). *Organizational behavior and management* (Sixth Edition). USA: McGraw-Hill
- İme, Y., Kalı Soyer, M. ve Keskinoglu, Ş. M. (2020). Akılcı ve sezgisel karar verme stilleri ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *OPUS– Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16 (Eğitim ve Toplum Özel Sayısı), 5995-6013.
- Kalı Soyer, M., Yalın, H.S. ve Kömürcü, H.Ş. (2018). *Psikolojik Danışma Sürecinde Ve Danışman Eğitiminde Yaratıcılık:Modeller ve Teknikler* (ed. M. Kalı Soyer). Nobel yayıncılık
- Karabağ, B. (2019). *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin kişilik özellikleri, karar verme stilleri ve stresle başa çıkma stratejilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Kaya, H. İ. (2010). *Öğretmen eğitiminde yapılandırmacı öğrenmeye dayalı uygulamaların öğretmen adaylarının problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme eğilimlerine etkileri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kelecek, S., Altıntaş, A. ve Aşçı, F. H. (2015). Sporcuların karar verme stillerinin belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 21-27.
- Kıral, B. (2015). *Lise yöneticilerinin öğretmenleri güçlendirmesi ve öğretmenlerin kayıtsızlık (sinizm) davranışı ile ilişkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Koçel, T. (2010). *İşletme yöneticiliği*. İstanbul: Beta.
- Kocjan, G.Z. ve Avsec, A. (2017). Bringing the psychology of situations into flow research: personality and situation characteristics as predictors of flow. *Psychological Topics*, 26 (1), 195-210.
- Kozbelt, A., Beghetto, R. A. ve Runco, A. (2010). Theories of creativity. In Kaufman, J. C. and Sternberg, R. J. (Eds.), *The Cambridge handbook of creativity* (pp. 20-48). NY: Cambridge University Press.
- Kyung-Hwa, L. (2005). The relationship between creative thinking ability and creative personality of preschoolers. *International Education Journal*, 6(2), 194-199. Lauriola ve Levin, 2001
- Lauriola, M. Ve Levin, I.P.(2001). Personality traits and risky decision making i a controlled experimental task: an exploratory study. *Personality and Individual Differences*, 31(2),215-226.
- Lewis, P. S.; Goodman, S. H. ve Fandt P. M. (2004). *Management challenges in The 21st Century*.St.Paul: West Publishing Company.

- Magnavita, J.J. (2016). *Overview and challenges of clinical decision making in mental health practice*. In J.J. Magnavita (Ed.), *Clinical decision making in mental health practice* (p.3-21). Washington: American Psychological Association.
- Mann, L., Harmoni, R. ve Power, C. (1989). Adolescent decision-making: *The development of competence*. *Journal of Adolescence*, 12, 265-278.
- Martinsen, Q. L. (2011) The Creative personality: A Synthesis and development of the creative person profile. *Creativity Research Journal*, 23 (3), 185-202.
- Mutad, M.P. ve Grande, R.J.(2007). Gender differences in creative thinking.*Personality and Individual Differences*, 3(5), 1137-1147.
- Miller, D.C. ve Byrnes, J.P. (2001) Adolescent's decision making in social situation: A self-regulation perspective. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 22, 237-256.
- Monette, D.R., Sullivan, T.J. ve Dejong, C.R. (2013). *Applied social research. A tool for the human services*. CA: Brooks/Cole.
- Ormond, C., Luszcz, M. A., Mann, L. ve Beswick. G. (1991). A Metacognitive analysis of decision making in adolescence. *Journal Of Adolescence*. 14 (3), 275-291.
- Önal, M. (2013) *Yaratıcı Problem Çözme Etkinliklerinin Bilimsel Süreç Becerilerine Ve Başarıya Etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Fen Ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı Fizik Eğitimi, Balıkesir.
- Öncü, T. (2000). Anasınıfı (6 yaş) düzeyindeki çocukların şekilsel yaratıcılıklarının cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Fakülte Dergisi* 40(1), 25-34.
- Öncü, T. (2003) Torrance yaratıcı düşünme testleri-şekil testi aracılığıyla 12-14 yaşları arasındaki çocukların yaratıcılık düzeylerinin yaş ve cinsiyete göre karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* 43 (1), 221-237.
- Özgenel, M., ve Çetin, M. (2017). Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46 (46), 113-132.
- Pekdoğan, S. (2015). Karar verme stilleri araştırmaları: 2009-2013 yılları arasındaki yüksek lisans tezlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 34, 321-331.
- Resnick, L. (1987). *Education and learning to think*. Washington: National Academy.
- Pitel, L. ve Mentel, A. (2017). Decision-making styles and subjektive performance evaluation of decision-making quality among hospital nurses. *Studia Psychologica*, 59 (3), 217-231.
- Riaz, M.N., Riaz, M.A. ve Batool, N. (2012). Personality types as predictors of decision making styles. *Journal of Behavioral Sciences*, 22(2), 99-114.
- Rowe, A.J. ve Davis, S.A. (1996). *Intelligent information systems. Meeting the challenge of the knowledge era*. London: Quorum Books.
- Sağır, C. (2006). *Karar verme sürecini etkileyen faktörler ve karar verme sürecinde etğinin önemi: uygulamalı bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Sarı, E. (2007). Türk üniversite öğrencilerinin aceleci, araştırmacı ve genel kararsızlık biçimlerinin kendilik saygısı düzeylerine etkileri *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. Educational Sciences: Theory & Practice*. 7(2) 897-926.

- Schmitt, D., Realo, A., Voracek, M. ve Allik, J. (2008) Why can't a man be more like a woman? Sex differences in big five personality traits across 55 cultures. *Journal of Personality and Social Psychology* 96(1), 118.
- Serin, O. Serin, N. B. ve Saygılı, G. (2010). Developing problem solving inventory for children at the level of primary education (PSIC). *Elementary Education Online*, 9 (2), 446– 458.
- Sümer, N.(2000). Yapısal eşitlik modelleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6),49-74.
- Tabachnick B.G. and Fidel, L.S.(2001).*Using multivariate statistics* (4th Edition).MA: Allyn and Bacon.
- Taşdelen, A. (2002). *Öğretmen adaylarının farklı psiko-sosyal değişkenlere göre karar verme stilleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Taşgit, M. S. (2012). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Tatlılıoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 150-170.
- Tatlılıoğlu, K. (2010). *Farklı öz-anlayış düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme stilleri ve kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya.
- Tekin, Ö. A. (2009). *Yönetimde karar verme: Batı Antalya bölgesinde bulunan beş yıldızlı otel işletmelerindeki çeşitli departman yöneticilerinin karar verme stillerini tespit etmeye yönelik uygulamalı bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Antalya.
- Titrek, O., Konak, H. ve Titrek. A. (2013). Öğretmen adaylarının özbilinç düzeyleri ile özsaygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişki. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Sakarya Üniversitesi Yayınları: 76-84.
- Torun, S. (2007). *Akran baskısı düzeyi farklı olan lise öğrencilerinin karar stratejilerinin incelenmesi*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Thunholm, P. (2009). Military leaders and followers – do They Have Different Decision Styles?. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50, 317-324.
- Tuinstra, J., Van Sonderen, F. L. P., Groothoff, J. W., Van Den Heuvel, W. J. A. ve Post, D. (2000). Reliability, validity and structure of the adolescent decision making questionnaire among adolescents in the Netherlands. *Personality and Individual Differences*. 28 (2), 273-285.
- Ulusoy, Y. Ö. Akfırat, O. N. ve Tura, G. (2018). . Ebeveynlere bağlanma ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Journal of Resilience*, 2(1), 23-38.
- Üngüren, E., (2011). *Psikobiyolojik kişilik kuramı ekseninde yöneticilerin kişilik özellikleri, karar verme stilleri ve örgütsel sonuçlara yansımalar* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Ward, T. B. ve Kolomyts, Y. (2010). Cognition and creativity. In J. C. Kaufman and R. J. Sternberg (Ed.), *The Cambridge handbook of creativity* (pp. 93-112). NY: Cambridge University Press.

Wood, J.M., Chapman, S. Fromholtz, M. V., Fromholtz, M., Wallace J., Zeffane R. M., Schermerhorn, J.R.Jr., Hunt, J. G. ve Osborn R. N. (2004), *Organisational behaviour : A Global perspective*. NY: John Wiley and Sons Inc.

Yılmaz, M. (2019) *Lise öğrencilerinde yaratıcı kişilik ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İletişim/Correspondence

Dr. Öğretim Üyesi Makbule KALI SOYER
makbulesoyer@marmara.edu.tr
Uzman Psikolog Muhammet Şerif KESKİNOĞLU
serifbey@gmail.com
Uzman Psikolojik Danışman Yakup İME
imeyakup@gmail.com